

Genel Müdür Vekili Düzyol, kontrat devri zorlamasını eleştirirken, yasanın da değiştirilmesini istedi...

BOTAŞ'TAN SERT TEPKİ

Makina Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen Uluslararası Doğalgaz Kongresi ve Sergisi 2007'ye katılan BOTAŞ Genel Müdür Vekili Saltuk Düzyol, kontrat devri uygulamasını eleştirirken, 4646 sayılı Doğalgaz Piyasası Yasası'nın BOTAŞ'a birkaç beden dar geldiğini söyledi. Düzyol, pek çok ülkede doğal tekel konumundaki operatörlerin pazar payının serbestleşme sonrası en fazla yüzde 65'lere indirilirken, BOTAŞ

için yüzde 20 gibi gerçek dışı bir hedef konulduğunu kaydetti.

Dünya'nın hiçbir yerinde görülmeyen "kontrat devri" gibi uygulamaların BOTAŞ üzerinde denendiğini, serbestleşme sonrasında bu dev kurum için yüzde 20 gibi son derece gerçek dışı bir pazar payı hedeflendiğini bildirdi. Düzyol, yılda ortalama yüzde 14-15'ler seviyesinde büyümekte olan ve henüz olgunlaşma seviyesine ulaşmamış olan Türkiye doğalgaz piyasasına yönelik 2001 yılında çıkarılan 4646 sayılı Doğalgaz Yasası'nı eleştirerek, mutlaka değiştirilmesini istedi. Batı'nın uzun bir evrimsel süreçten geçirdikten ve yapılanmasını büyük ölçüde tamamladıktan sonra piyasalarda uygulamaya başladığı serbestleşme politikalarının Türkiye'de alelacele uygulanmaya başlandığına dikkat çeken Düzyol, şunları söyledi:

"Batı uzun bir evrimsel süreçten ve yapılanmadan geçtikten sonra piyasalarını ve bu piyasalarda tatbik edilen düzenlemeleri esas almış, ancak Türkiye'de bu yapılırken söz konusu piyasalarda yaşanan evrimsel süreci ve koşulları gözardı eden bir yapı oluşturulmuştur. 4646 sayılı Yasa'da Dünya uygulamalarında çoğu kez önce özelleştirmelerin ve ardından serbestleşmenin olduğu, pek çok ülkede doğal tekel konumundaki sorumlu ve yükümlü operatörünün pazar payının serbestleşme sonrası en fazla yüzde

65'ler seviyesine indirildiği gözden kaçırılırken, ülkemizin sorumlu ve görevli operatörü BOTAŞ için, serbestleşme sonrası yüzde 20 gibi son derece gerçek dışı bir pazar payı hedeflenmiştir. Bununla da yetinilmeyerek tam anlamıyla ölçek ekonomilerinin geçerli olduğu ve bu nedenle şirketlerin birleşmeler ve devralmalar yoluyla büyümeye çalıştığı bir sektörde, sadece bir enerji köprüsü değil, aynı zamanda bir enerji adası olmayı hedefleyen ülkemizin ulusal şampiyonu olan BOTAŞ'm, daha önce TPAO'ya yapıldığı gibi dikey bütünleşmiş yapısı bozularak, iletim, depolama ve ticaret şirketi şeklinde yeniden yapılandırılması ve sadece iletim kısmı kamunun elinde kalacak şekilde özelleştirilmesi öngörülmüştür."

4646 sayılı Yasa, BOTAŞ'a Dar

BOTAŞ Genel Müdür Vekili Saltuk Düzyol, 4646 sayılı Yasa'nın BOTAŞ'a yeni alım kontratı yapma olanağı tanımadığına dikkat çekti. Bu şekilde BOTAŞ'ın doğalgaz ithalatındaki tekel konumunun sonlandırılması ve alım anlaşmalarından doğan "al ya da öde" riskinin azaltılmasının amaçlandığını, ancak piyasaya yeni girişlere bir dizi kısıtlama getireceğini anlatan Düzyol, şöyle konuştu:

"Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK) iznine tabi düzenlemelerle, Dünya'da hiçbir örneği bulunmayan Kontrat Devri

uygulaması ile piyasaya herhangi bir arz fazlası yaratmadan yeni girişler yapılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu durum iktisadi anlamda serbestleşmeden umulan faydaların elde edilmesini neredeyse olanaksız kılmaktadır. Serbestleşmenin temel amacı piyasaya yeni girişler sağlanarak hakim konumundaki oyuncunun etkinliğinin azaltılması, artan rekabet ile piyasanın daha verimli çalışır hale getirilmesi, arz fazlası yaratılarak fiyatların aşağıya çekilmesidir. Arz yönüyle bakıldığında ise serbestleşmenin amacı, piyasada yeni girişlerle birlikte katma değer artışı sağlanarak, pastanın büyüülmesi ve büyüyen pastadan herkesin payını almasıdır. 4646 sayılı Yasa mevcut haliyle bu amaçları karşılamaktan oldukça uzaktır. Enerji alanında coğrafi avantajlarını kullanarak önemli bir oyuncu olmayı hedefleyen ve mega projelere imza atmaya hazırlanan ülkemize ve onun ulusal şampiyonu olan BOTAS'a birkaç beden dar gelmektedir. Bu nedenle mutlaka değiştirilmesi gerekmektedir.”

BOTAS Küresel Oyuncu Olmalı

Saltuk Düzyol, 2010 yılı sonrası için enerji alanında önemli bir aktör olmaya hazırlanan Türkiye'nin içerisinde bulunduğu coğrafyada pazarlık gücü yüksek, dikey bütünleşmiş, büyük ve güçlü enerji şirketlerine sahip olması gerektiğinin altını çizerek, BOTAS'a küresel bir oyuncu olma şansının verilmesini istedi.

“Bu piyasa, BOTAS gibi bir ulusal şampiyon öldürülmeden de pekala serbestleştirilebilir. Bu konuda sektörü düzenleme ve denetleme yetki ve sorumluluğuna sahip EPDK'ya büyük görevler düşmektedir” diyen Düzyol, BOTAS dahil olmak üzere, teknik ve mali açıdan yeterli tüm isteklere itha-

BOTAS Strateji ve İş Geliştirme Dairesi Başkanı Dr. Cenk Pala:

Stratejik bir geçiş ülkesi olan Türkiye, aynı zamanda geliştirilmeyi bekleyen enerji kaynakları açısından potansiyel ve büyük bir enerji pazarı olmaya adaydır. Türkiye, öncelikle Orta Asya ve Hazar'dan sağlamayı planladığı doğalgazı Balkanlar üzerinden Batı Avrupa'daki önemli talep merkezlerine ulaştırmayı planlanmaktadır. AB ülkelerinin sona erecek gaz kontratlarının yerini Türkiye üzerinden taşıyacak gazla ilgili anlaşmalar alabileceği gibi, AB'nin hedeflemiş olduğu serbest gaz piyasası koşulları oluştuğunda Avusturya, Yunanistan, İtalya dahil söz konusu ülkelerin devam eden alım kontratları, rekabetçi fiyat koşulları dahilinde yine Hazar ve Ortadoğu'da üretilen gaz ile yer değiştirebilecektir. Türkiye burada hem çok önemli bir transit ülke konumuna kavuşarak büyük miktarlarda gazın toprakları üzerinden taşınmasını sağlayacak, hem de re-export yoluyla kendi kontratları kapsamındaki gazı pazarlama imkanına sahip olabilecektir. Projelerin Türkiye ekonomisine katkısını Nabucco örneği ile aktarmak faydalı olabilir. Nabucco Projesi, Türkiye içinde 2.5-3 milyar Euro mertebesinde bir yatırım ve onbinlerce insana istihdam imkanı yaratarak gerçekleştirilecektir. Toplam tutarın yüzde 70-80'inin yabancı yatırım olacağı ve boru hattı işletmesinin BOTAS tarafından yapılması yoluyla sağlanacak transit gelir düşünüldüğünde, Nabucco Projesi'nin BTC ham petrol boru hattı gibi dünya çapındaki diğer boru hattı projemizin getirileri ile kıyaslanabilecek makro ekonomik kazançları olacaktır.

Platts Dergisi Enerji Güvenliği Uzmanı John Roberts:

Enerji, Türkiye, AB ve Rusya arasındaki ilişkilerin temel ögesidir. Enerji anlaşmalarının bu üçgenin üç tarafı da eşit ölçüde tatmin etmediğini farz edersek, temel sorun hangi yönde ikili enerji ilişkilerinin gelişeceği olacaktır. AB

bakış açısından, özellikle bir soru sorulmalıdır: AB, Rusya ve Türkiye'nin her ikisinin de mevcut handikaplarını karşılamaya muktedir olabilir mi? AB düşüncesinde, Türkiye kritik bir rol oynamaktadır. AB'nin enerji politikası, şu ana kadar dışarı kaynaklar dikkate alındığından, özellikle üç temel üzerine kurulmuştur: Kuzey Afrika'ya artan güven; Hazar gazına ulaşmayı güvence altına almak ve LNG üzerine artan güven ile esneklik. Burada belirtilmeyen dördüncü bir temel daha vardır: Nabucco boru hattının yapımı açısından, özellikle İran'dan sağlanacak, Ortadoğu boru hattı gazına kapıyı açık tutmak. Enerji konusu AB-Türkiye ilişkilerinde bu kadar önemli bir rol oynadığından dolayı, Türkiye'nin geliştirdiği enerji politikalarının Türkiye'nin AB müzakereleri açısından sonuçları vardır. Eğer AB enerji güvenliğinde Türkiye'nin işbirliğini kazanmak istiyor ise, Türkiye'nin AB'ye üyelik olasılığını olumlu şekilde şu ana kadar belirttiğinden daha net şekilde ifade etmek zorundadır ve eğer Türkiye AB'ye girmek için taşıdığı umudunu devam ettirmek istiyor ise özellikle Hazar'ın her iki kıyısından Avrupa'ya gaz taşınması için transit sistemin geliştirilmesini dikkate alarak AB'nin enerji güvenliği politikasını uygulaması için çok olumlu bir rol oynamak zorundadır.